

ODEŠEL JIŘÍ HELLER

Jiří Heller (17. 4. 1943 – 27. 3. 2021) byl jednou z nejvýznamnějších postav české a slovenské adiktologie a bezesporu nejvýznamnější postavou v oblasti léčby žen závislých na návykových látkách, ale významnou měrou přispěl i v řadě dalších oblastí – v oblasti resocializace závislých, krizové intervence, v oblasti psychoterapeutického vzdělávání a dalších.

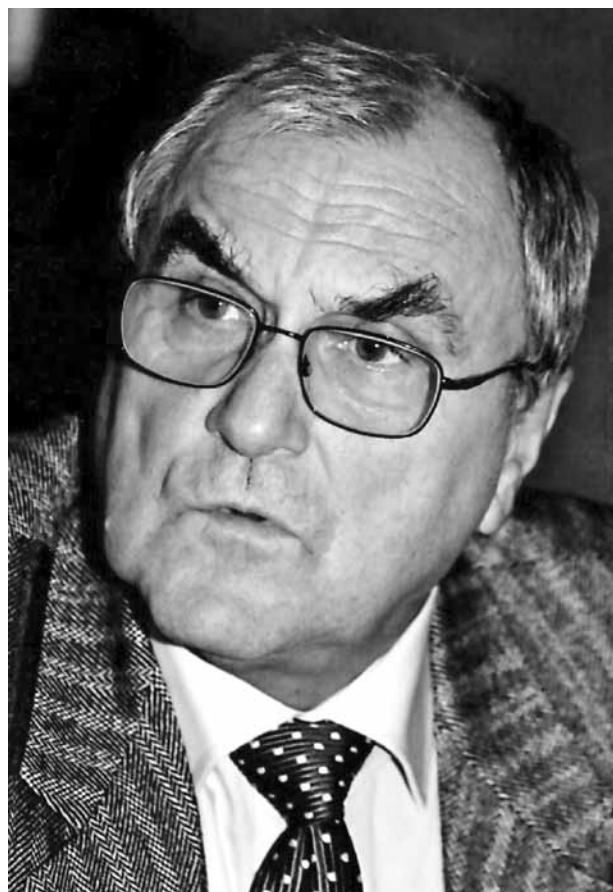
Jiří Heller se narodil v Náchodě, kde vystudoval gymnázium, poté – jako nadějný atlet a lyžař – vystudoval na Fakultě tělesné výchovy a sportu, kterou ukončil v roce 1965, obor tělesná výchova – biologie. Po promoci nastoupil do Výzkumného ústavu penologického, kde pracoval na koncepci postpenitenciární péče.

Po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy odmítl podepsat souhlas se vstupem vojsk, což mu společně se zahrnutím spirituální péče do postpenitenciární péče přineslo výpověď a zákaz práce v oboru.

Tehdy již byl v psychoterapeutickém výcviku a Jaroslav Skála ho 1. 6. 1970 přijal na místo sanitáře na protialkoholní záchytné stanici – tam nebyly kádrové materiály vyžadovány. Jaroslav Skála brzy rozpoznal Jiřího terapeutické, komunikační i koncepční schopnosti a jeho mimořádnou pracovitost a zodpovědnost a pověřil ho – ještě jako sanitáře – vybudováním první specializované léčebny pro léčbu závislých žen v Lojovicích. Od 11. 10. 1971 Jiří léčebnu vedl, nějaký čas dokonce jako terapeut, sanitář a provozář v jedné osobě. V Lojovicích vybuďoval pod supervizí Jaroslava Skály komplexní léčebný program pro ženy závislé na návykových látkách včetně rodinné terapie a unikátního doléčovacího programu, který funguje nepřetržitě dosud (50 let) s velmi dobrou pověstí a kterým dosud prošlo více než 6 000 závislých žen. Pokud vím, všechny pacientky, které se s ním setkaly, byť jen na krátký čas, na něj vzpomínají s úctou a láskou. Jiří Heller oddělení vedl od r. 1971 do r. 2003 a poté se až do své smrti významně podílel na terapeutické i koncepční práci. Měl zásadní podíl na tom, že přesun programu z Lojovic do Prahy v roce 2002 se obešel bez přerušení provozu, i na tom, že nejvýznamnější prvek doléčovacího programu ženského lůžkového oddělení – hromadné opakovací kúry v Albeři – byl realizován každý rok od roku 1974, přes veškeré systémové změny.

Jiří Heller pracoval v Apolináři a Lojovicích od 1. 6. 1970 krom dvouleté přestávky (1985–1987), kdy se podílel na budování zařízení pro drogou ohroženou mládež na Klíčově, nepřetržitě do své smrti, tedy téměř 51 let. Nevím o nikom, kdo by se po takto dlouhou dobu věnoval terapeutické práci se závislými, natož na lůžkovém oddělení.

Na počátku své terapeutické práce absolvoval dlouhodobý sebezkušenostní výcvik ve skupinové psychoterapii a rodinné terapii, dále pak četné kurzy v různých psychoterapeutických přístupech, byl rovněž absolventem výcviku v supervizi. Pracoval pod supervizí Jaroslava Skály, Stanislava Kratochvíla, Jana Kožnara a Jany Štúrové. Zdravotnické vzdělání si doplnil studiem střední zdravotnické

školy, protože studium medicíny bylo tehdy pro něj nedostupné, nicméně velmi pilně studoval odbornou literaturu a často překvapoval své kolegy lékaře a psychology rozsahem svých znalostí.

V roce 1988 založil Jiří Heller společně s tehdy rok a více abstinujícími pacientkami Pavučinu – svépomocné sdružení pro ženy závislé na návykových látkách, která svými aktivitami podporuje své členky v abstinenci i v obtížných životních situacích a jejíž členky pomáhají jako laické terapeutky pacientkám prodávajícím aktuálně ústavní odvykací léčbu.

V roce 1990 založil ve spolupráci s Janou Petrákovou v Kladně terapeutickou komunitu pro ty pacienty, pro něž byla střednědobá ústavní léčba nedostačující, a postupně tam vybuďoval komplexní léčebný a resocializační systém pro závislé s terapeutickou komunitou, chráněným bydlením, azylovým domem a ambulancí.

Po přestěhování ženského lůžkového oddělení pro léčbu závislých žen v roce 2002 z Lojovic do Apolináře obnovil socioterapeutický klub KLUS, který byl založen Jaroslavem Skálou v únoru 1948 a jehož činnost v 90. letech postupně uvadala, až vymizela úplně. Posledních 15 let je KLUS opět jedním z oblíbených socioterapeutických programů a je otevřený všem abstinujícím závislým.

Jiří Heller se dlouhodobě angažoval v psychoterapeutickém vzdělávání. Od 70. let 20. století vedl pod vedením Jaromíra Rubeše psychoterapeutické výcviky, jeho žáky jsou např. Ján Praško, Helena Šiklová a řada dalších významných osobností z oblasti psychiatrie, psychoterapie a sociologie. Po r. 1989 vybuďoval společně s Magdalenou Frouzovou Skálův institut – institut pro vzdělávání

v psychoterapii, který byl původně určen především pro vzdělávání terapeutů v adiktologických programech a kde vedl v letech 1990–2014 společně s Magdalenou Frouzovou nejméně 10 pětiletých komunit adeptů psychoterapie, pracoval ale i v dalších komunitách, včetně slovenských. Ještě před 10 lety bychom těžko našli v Čechách i na Slovensku adiktologické zařízení, kde by nepracoval jeho žák.

Jiří Heller je autorem více než 40 odborných sdělení, více než 40 odborných článků, podílel se na 9 výzkumných studiích v oboru léčby závislostí. Je spoluautorem monografie *Závislost známá neznámá* (Grada 1996), monografie *Psychofarmakologie dětského a dorostového věku* (Grada 1998) a monografie *Pavučina závislosti* (Togga 2011).

Až do své smrti supervidoval několik adiktologických zařízení, ve spolupráci s diakonií též několik zařízení sociálních služeb Diakonie.

Až do své smrti se také věnoval psychoterapeutické ambulanci, kde poskytoval vztahové a adiktologické poradenství. Pomohl tak i mnoha významným osobnostem z lékařských i uměleckých kruhů.

Z dalších aktivit bych připomněla namátkou: dlouholetá spolupráce s Miroslavem Plzákem na Lince důvěry, podíl na koncepci péče o uprchlíky ze zemí bývalé Jugoslávie, „suché námořní plavby“ pro abstinující a jejich blízké.

Jiří Heller byl svým pacientům vzorem bohatstvím svých zájmů i tím, že do čehokoliv se pustil, dělal to poctivě a s nasazením. Z jeho radostí můžeme jmenovat lyžování, námořní jachting, golf, byl nadšeným veteránistou, hodně věděl o letadlech a letectví, stejně jako o vojenské historii.

Jiří Heller s manželkou Pavlou vychovali tři děti, syn Jan je anesteziologem, dcera Jitka se věnuje péči o seniory.

Odchodem Jiřího Hellera ztrácí česká adiktologie a psychoterapie vynikajícího terapeuta a jeho kolegové a pacienti vzácného, moudrého, laskavého, pracovitého a obětavého člověka, který uměl žít život s radostí a přitom mu nechyběla pokora k životu a světu.

V srdci nás, kteří jsme měli to štěstí se s ním setkat a být, navždy zůstane. Je na nás, abychom pokračovali v tom, co vybuďoval, s využitím toho, co jsme se od něj naučili.

Olga Pecinovská
Olga.Pecinovska@vfn.cz

konference

13. KONFERENCE O PORUCHÁCH PŘÍJMU POTRAVY A OBEZITĚ

15.–17. dubna 2021, online

Konference se konala opět po dvou letech, tentokrát v online formátu. Tematicky byla zaměřena na transgenerační aspekty PPP, na nové možnosti práce s rodinou a na charakteristiky úzdravy. Přednáškami na tato témata přispěli zahraniční kolegové Dr. Karin van Doesum (Radboud University Nijmegen a Arctic University of Norway, Tromsø), prof. Ivan Eisler (King's College London, Maudsley Centre for Child and Adolescent Eating Disorder), Dr. Markus Moessner z Univerzity v Heidelbergu, s jehož týmem naše Centrum pro PPP spolupracovalo v mezinárodní studii PROYOUTH, a Melanie Katzman z USA, která se věnovala hledání smyslu, významného faktoru pro dosažení remise i prevenci relapsu.

Naším cílem bylo udržet v této obtížné době kvalitní program založený na výzkumu, evidence-based klinických postupech a nejnovějších doporučeních minimální péče. Ta byla vyvinuta Americkou akademií pro PPP, aby přispěla ke zlepšení dostupnosti základní odborné péče na celém světě. Cílem konference je zachovat hodnoty a standard akademické medicíny v oblasti PPP a zabránit rozvoji varovných signálů deprofesionalizace zmiňovaných v jiných odborných kruzích u nás i v zahraničí.

Vzhledem k nutnosti integrovat interdisciplinární intervence do komplexní péče o PPP zazněly vedle přednášek psychiatrů a psychologů opět příspěvky internistů, fyzioterapeutů, nutričních terapeutů, sociálních pracovníků